

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การพัฒนาศักยภาพทางการเงินของผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (OTOP) ภูมิปัญญาแต่โบราณ ในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีวิธีการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ
- 3.4 การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. **พื้นที่การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่** ชุมชนที่มีผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีจักสานไม้ไผ่บ้านหนองขอน

2. **ขอบเขตประชากรในการวิจัย** ผู้ประกอบการ/ชุมชนที่ประกอบกิจการ ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีจักสานไม้ไผ่บ้านหนองขอน

3. **ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง** การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการ/ชุมชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีจักสานไม้ไผ่บ้านหนองขอน ที่มีความพร้อมและมีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เจาะลึก มีความละเอียดในทุกด้านที่ศึกษาและมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และสรุปผลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดต่อไป จะประกอบด้วย

1) ผู้นำชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์ทองเหลืองบ้านปะอาว และกลุ่มผลิตภัณฑ์กลุ่มสตรีจักสานไม้ไผ่บ้านหนองขอนทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ชุมชนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน โครงสร้างชุมชน กลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชน ตลอดจนแนวทางในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ชุมชนในปัจจุบัน

2) นักท่องเที่ยว / ลูกค้า เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในธุรกิจผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม โดยใช้คำถามแบบคำถามเปิด (Open Ended Question) เพื่อเปิดโอกาสให้

กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลในส่วนของชุดแบบสอบถาม และคำถามแบบคำถามปิด (Close Ended Question) โดยผู้วิจัยได้พิจารณาถึงขอบเขตคำตอบที่ต้องการ ซึ่งคำตอบที่กำหนดขึ้นนั้นจะได้มาโดยผ่านการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยจะส่งชุดแบบสอบถามให้แก่กลุ่มเป้าหมายอ่านและตอบคำถามด้วยตนเอง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่นำมาใช้เป็นข้อมูลลักษณะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้นำชุมชน และกลุ่มภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละชุมชน

ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่นำมาใช้จะเป็นข้อมูลลักษณะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษามาก่อนแล้วนำมาประกอบการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และตรงตามประเด็นที่ศึกษา แบบสอบถามได้แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตัวเลือก โดยครอบคลุมข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (OTOP) ในจังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (OTOP) ในจังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ OTOP ในจังหวัดอุบลราชธานี

3.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณตามลำดับ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.3.2 นำผลของการศึกษาตามข้อที่ 1 มาสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ส่วน โดยพิจารณาเนื้อหาให้ครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายและสมมติฐานในการวิจัย

3.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวความคิด เพื่อพิจารณาความครบถ้วน ความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะทำการสำรวจและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.4 นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของเนื้อหาการใช้ภาษา รวมทั้งความชัดเจนของข้อความ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) จำนวน 3 ท่าน โดยสามารถคำนวณค่า IOC ได้เท่ากับ 0.81

3.3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน คน เพื่อหาคุณภาพรายข้อ (Item Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในแต่ละส่วน โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha) โดยใช้สูตรการคำนวณ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553) ดังนี้

$$\text{Cronbach's Alpha} = \frac{k\bar{r}}{1+(k-1)\bar{r}}$$

โดยที่ k = จำนวนคำถาม
 $\bar{r}$ = ค่าเฉลี่ยของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคำถามนั้น ๆ

จากการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค	
	30 คน	400 คน
ด้านผลิตภัณฑ์	0.852	0.834
ด้านราคา	0.718	0.793
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.886	0.898
ด้านการส่งเสริมการขาย	0.795	0.827
คุณภาพของผลิตภัณฑ์	0.748	0.890

3.3.6 นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนด

การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการวิจัย ได้กำหนดคะแนนคำตอบแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ระดับความคิดเห็นมากที่สุด	กำหนดให้	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมาก	กำหนดให้	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นปานกลาง	กำหนดให้	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อย	กำหนดให้	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด	กำหนดให้	1	คะแนน

จึงได้เกณฑ์การจัดระดับและแปลความหมายค่าเฉลี่ยแบบสอบถาม กำหนดได้ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง เห็นด้วย
- ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ไม่แน่ใจ
- ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ควบคู่ไปกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งเป็นการวิจัย ค้นคว้าตลอดจนหาความรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ปัญหาในการพัฒนา อีกทั้งยังเป็นการวิจัยที่ดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมงาน รวมทั้งในกระบวนการวิจัย และในการมีผู้ใช้ประโยชน์ของการวิจัย (กมล สุดประเสริฐ, 2540 และ สุภางค์ จันทวานิช, 2547)

2) ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบการวิจัยในครั้งนี้ด้วย ได้แก่

2.1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

2.2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากชุมชน / ผู้ประกอบการการผลิตภัตตาคารทางวัฒนธรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อหาต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุน และ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับศักยภาพทางการเงินของผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยเครื่องมือทางการเงิน

3) ผู้วิจัยจะแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยว/ลูกค้า โดยทั่วไป เพื่อทราบถึงความต้องการ รูปแบบการผลิตภัตตาคารทางวัฒนธรรม โดยแบบสอบถามจะต้องตรวจสอบเครื่องในการวิจัย โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปการสัมภาษณ์เชิงลึก

4) ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และนำเสนอข้อมูลรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive)

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1) ค่าร้อยละ (Percentage)

- 2) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 4) ค่าความถี่ (Frequency)

3.5.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

1) สถิติใช้เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม สัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach Alpha)

2) สถิตีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปรที่มีมาตรการวัดระดับอันตรภาคหรืออัตราส่วนมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ปวีณา คำพุทะ, 2552) มีดังนี้

ขนาดความสัมพันธ์ 0.91 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมากที่สุด

ขนาดความสัมพันธ์ 0.71 – 0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับมาก

ขนาดความสัมพันธ์ 0.51 – 0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง

ขนาดความสัมพันธ์ 0.31 – 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับน้อย

ขนาดความสัมพันธ์ 0.01 – 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับน้อยที่สุด

5) สถิติวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) การเปรียบเทียบสัมประสิทธิ์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน โดยแบ่งเป็น

1. ข้อมูลต้นทุนผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายการผลิต

2. ข้อมูลผลตอบแทนผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่ รายได้จากการขาย ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม

จากนั้น จะนำมาวิเคราะห์ผลตอบแทนเพื่อประเมินโครงการลงทุน โดยใช้ วิธีระยะเวลาคืนทุน (Payback Period Method : PB) วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value :

NPV) วิธีอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return Method: IRR) และการวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ (Sensitivity Analysis) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period Method : PB)** ระยะเวลาที่กิจการจะได้รับผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ในรูปของเงินสดรับเท่ากับเงินสดที่ต้องจ่ายลงทุนในตอนแรก หรือหมายถึง จำนวนปีที่กระแสเงินสดเข้าสู่สิทธิสะสมตั้งแต่ปี 1 เป็นต้นไปเท่ากับกระแสเงินสดออก

2. **มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value)** คือ มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่จะได้รับในอนาคตหักเงินลงทุนสุทธิของโครงการ ณ อัตราต้นทุนของเงินทุนหรืออัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ โดยใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ MLR ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในอัตรา 7% หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจโดยวิธีนี้คือควรเลือกลงทุนในโครงการที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิต่ำกว่าศูนย์ และไม่ควรลงทุนในโครงการที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิน้อยกว่าศูนย์ เพราะจะทำให้ผลตอบแทนที่ได้รับต่ำกว่าต้นทุนของเงินทุนหรือโครงการนั้นจะให้ผลขาดทุนจากการลงทุน

เกณฑ์ในการประเมิน สรุปได้ว่า หากโครงการลงทุนที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ $NPV > 0$ ผู้วิเคราะห์สามารถยอมรับ โครงการลงทุนนั้นได้ ในทางตรงกันข้าม หากโครงการลงทุนใด มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ $NPV < 0$ ผู้วิเคราะห์สามารถปฏิเสธ โครงการนั้นได้ และหากโครงการลงทุนใด ที่มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ $NPV = 0$ ผู้วิเคราะห์อาจยอมรับหรือปฏิเสธโครงการก็ได้ เนื่องจากมูลค่าขององค์กร จะไม่มีความแตกต่างไม่ว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธโครงการ

3. **อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return : IRR)** หมายถึง อัตราผลตอบแทนที่ทำให้ค่า NPV ของโครงการลงทุนนั้นมีค่าเท่ากับศูนย์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ IRR ของการลงทุนคืออัตราผลตอบแทนที่ทำให้เงินที่ลงทุนไป มีค่าเท่ากับเงินที่ได้รับกลับคืน เมื่อพิจารณาด้วยมูลค่าของเงินตามเวลา (Time value of Money) ซึ่งอัตราผลตอบแทนภายในนี้จัดว่าเป็น อัตราคิดลด (Discount Rate) ที่ใช้คำนวณมูลค่าของเงินตราเวลา เช่นเดียวกับ อัตราดอกเบี้ย และต้นทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุน

4. **การวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ (Sensitive Analysis)** เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนและผลตอบแทน ซึ่งจะผลกระทบ ต่อผลตอบแทนสุทธิของโครงการในที่สุด ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ความไหวตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ จะทำให้ผู้ประเมินโครงการทราบว่า หากมีตัวแปรใดที่ไม่เป็นไปตามที่ประมาณการไว้แล้วนั้น จะมีผลกระทบต่อผลตอบแทนสุทธิของโครงการอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อจะได้หาทางควบคุมป้องกันหรือปรับปรุงแก้ไขตัวแปรต่าง ๆ เหล่านั้นไปเป็นการล่วงหน้า เพื่อจะทำให้การดำเนินงานของโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลถูกต้องแม่นยำตรงกับการประมาณการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยในการศึกษานี้ใช้วิธีทดสอบการเปลี่ยนแปลงเป็น 2 กรณี คือ

กรณีที่ 1 ต้นทุนรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.27 (อัตราเงินเฟ้อ ในปี 2556) โดยกำหนดให้รายได้รวมคงที่ และอัตราคิดลดคงที่ เหตุผลที่เลือกให้ต้นทุนรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.27 เนื่องจากต้นทุนส่วนใหญ่เกิดจากค่าแรงงาน และคาดว่าในแต่ละปี ค่าแรงงานจะเพิ่มขึ้นตามนโยบายการสนับสนุนค่าแรงงานขั้นต่ำของรัฐบาล

กรณีที่ 2 รายได้ลดลงร้อยละ 5.27% โดยกำหนดให้ต้นทุนรวมคงที่และอัตราคิดลดคงที่ เหตุผลที่เลือกให้รายได้ลดลงร้อยละ 5.27% เนื่องจากยอดขายลดลง